

Janar 2019

Banka e Shqipërisë
Departamenti i Politikës Monetare

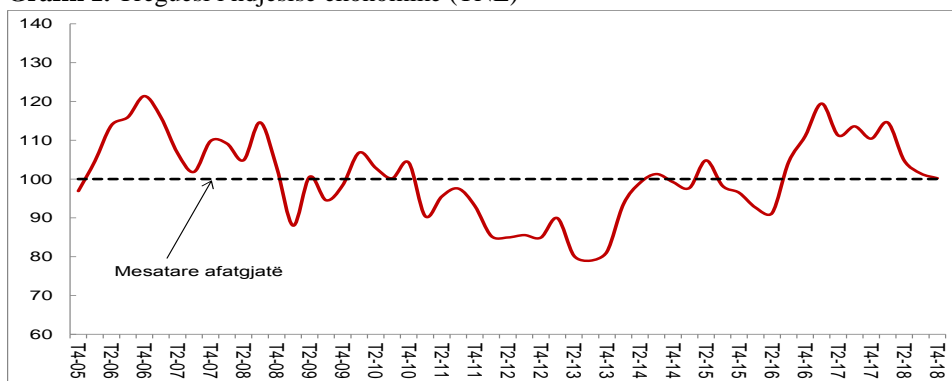

Komisioni Evropian¹

Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe të Konsumatorit Tremujori i katërt 2018

Treguesi i ndjesisë ekonomike (TNE) qëndroi në nivelin 100.2, duke rënë me 1.2 pikë gjatë tremujorit të katërt të vitit 2018. Me gjithë vijimin e tendencës rënëse, TNE-ja mbetet lehtësisht mbi mesataren e saj afatgjatë (*Grafik 1*). Dinamika e shfaqur e treguesit u përcaktua nga rënia e besimit në sektorët e shërbimeve, të tregtisë dhe të industrisë. Ndërkohë, besimi rezultoi i përmirësuar në sektorin e ndërtimit dhe për konsumatorët.

Grafik 1. Treguesi i ndjesisë ekonomike (TNE)

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

Treguesi i besimit në sektorin e industrisë (TBI) ra me 0.3 pikë përqindje gjatë tremujorit të katërt. Treguesi vazhdon të qëndrojë mbi mesataren historike të tij, me 6.1 pikë përqindje (*Grafik 2*). Ecuria e TBI-së u përcaktua nga rënia me 11.3 pikë përqindje e balancës së *prodhimit*. Ndërkohë, përmirësimi i dy balancave të tjera formuese të treguesit, *gjendja e inventarëve*² (me 9.0 pikë përqindje) dhe *kontratat*

¹ Vrojtimit e besimit bashkëfinancohen nga Bashkimi Evropian. Duke filluar nga muaji maj i vitit 2016, ato kaluan në programin e harmonizimit të Komisionit Evropian. Ndryshimet metodologjike që shoqëruan këtë kalim janë shpjeguar në Komentin Metodologjik “Kalimi i Vrojtimit të Besimit në Programin e Harmonizuar të Vrojtimit të Besimit”, të publikuar në faqen e internetit të Bankës së Shqipërisë.

² Balanca e *gjendjes së inventarëve* ra me 9.0 pikë përqindje. Pakësimi i inventarëve interpretohet si zhvillim pozitiv për biznesin. Balanca përkatëse shumëzohet me -1 kur llogaritet TBI-ja.

porositëse (me 1.6 pikë përqindje), rezultoi i pamjaftueshëm për të drejtuar TBI-në në kahun rritës. Edhe balanca të tjera të vrojtimit si: *kontratat porositëse nga eksportet, pritjet për ecurinë e prodhimit dhe pritjet për ecurinë e punësimit në tremujorin e ardhshëm*; rezultuan të përmirësuara. Ndërkohë, balanca e *gjendjes financiare* shënoi rënie gjatë tremujorit në analizë. Për sa i takon *normës së shfrytëzimit të kapaciteteve*, ajo shënoi rritje tremujore me 1.0 pikë përqindje, duke qëndruar rreth vlerës 75.8%. Kjo normë mbetet mbi nivelin e shënuar në të njëjtin tremujor një vit më parë dhe mbi mesataren historike të saj.

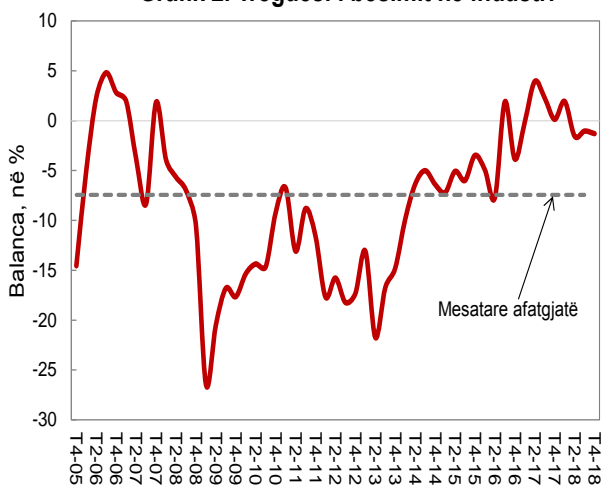
Treguesi i besimit në sektorin e ndërtimit (TBN) u rrit me 5.1 pikë përqindje gjatë tremujorit të katërt, por ai vijoi të mbetet poshtë mesatares historike të tij (*Grafik 3*). Përmirësimi i TBN-së pasqyroi rritjen e dy balancave përbërëse të tij, *aktivitetit ndërtues* me 6.1 pikë përqindje dhe *kontratave porositëse* me 4.1 pikë përqindje. Për sa u takon balancave të tjera të vrojtimit, *gjendja financiare* u përmirësua gjatë tremujorit të katërt, ndërsa *punësimi dhe pritjet për të në tremujorin e ardhshëm* shënuan rënie. Ndërkohë, *norma e shfrytëzimit të kapaciteteve* u rrit si krahasuar me tremujorin e mëparshëm (+2.2 pikë përqindje), ashtu edhe krahasuar me të njëjtën periudhë një vit më parë (+2.8 pikë përqindje). Me gjithë dinamikën rritëse, niveli i saj prej 62.4% rezulton rreth 1.4 pikë përqindje nën mesataren historike.

Treguesi i besimit në sektorin e shërbimeve (TBSH) vijoi tendencën rënëse edhe gjatë tremujorit të katërt. Me gjithë rënien me 3.4 pikë përqindje, treguesi mbetet mbi mesataren historike të tij (*Grafik 4*). Dinamika e TBSH-së reflektoi rënien e të dy komponentëve të tij formues, *balancës së kërkesës* me 3.6 pikë përqindje dhe *balancës së ecurisë së biznesit* me 3.1 pikë përqindje. Rënie shënuan edhe balanca e *pritjeve për kërkesën në tremujorin e ardhshëm* dhe *norma e shfrytëzimit të kapaciteteve*. Kjo normë rezultoi 4.6 pikë përqindje nën nivelin e tremujorit të mëparshëm dhe 0.2 pikë përqindje poshtë vlerës së shënuar në të njëjtin tremujor një vit më parë. Megjithatë, shfrytëzimi i kapaciteteve me një normë rreth 71.0%, vazhdon të mbetet mbi mesataren historike të saj. Balancat e tjera të vrojtimit në sektorin e shërbimeve si: *punësimi, pritjet për të në tremujorin e ardhshëm* dhe *gjendja financiare*; rezultuan të përmirësuara.

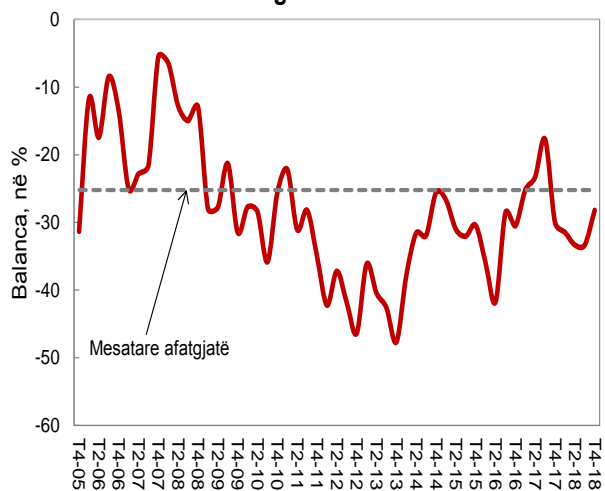
Treguesi i besimit në sektorin e tregtisë (TBT) vijoi të ndjekë prirjen rënëse. TBT-ja ra me 5.2 pikë përqindje gjatë tremujorit të katërt, duke qëndruar edhe më poshtë nivelit të mesatares historike të saj (*Grafik 5*). Dinamika tremujore e treguesit u ndikua nga rënia e të dyja balancave formuese të tij. Më konkretisht, balanca e *pritjeve për ecurinë e punësimit në tremujorin e ardhshëm* ra me 6.0 pikë përqindje dhe balanca e *ecurisë së biznesit* ra me 4.4 pikë përqindje. Rënie shënuan edhe balanca të tjera të vrojtimit si: *gjendja financiare, punësimi në tremujorin në analizë dhe pritjet për ecurinë e biznesit në tremujorin e ardhshëm*. Ndërkohë, sipas bizneseve në sektorin e tregtisë, *norma e shfrytëzimit të kapaciteteve* në tremujorin e katërt ka qenë më e lartë, si krahasuar me tremujorin e mëparshëm (+4.0 pikë përqindje), ashtu edhe krahasuar me të njëjtën periudhë një vit më parë (+6.3 pikë përqindje). Megjithatë, niveli i saj rreth 75.2%, qëndron 0.7 pikë përqindje nën mesataren historike përkatëse.

Treguesi i besimit konsumator (TBK) ndërpreu prirjen rënëse në tremujorin e katërt. TBK-ja u rrit me 0.7 pikë përqindje, duke qëndruar pranë mesatares historike të saj (*Grafik 6*). Në përmirësimin e besimit konsumator ndikuan rritja e balancave të *situatës së të ardhurave dhe shpenzimeve*, e *blerjeve të mëdha*, dhe e *situatës financiare të pritur të familjes*, me përkatësisht 1.3, 1.2 dhe 1.2 pikë përqindje. Ndërkohë, balanca e katërt formuese e TBK-së - *situata e përgjithshme ekonomike e pritur në vend* - shënoi rënie me 1.1 pikë përqindje.

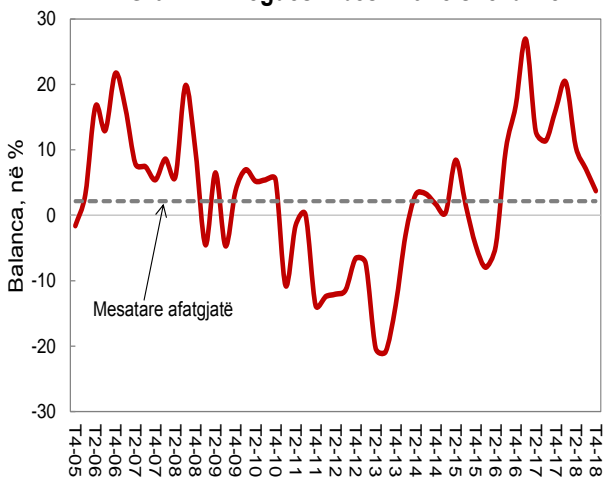
Grafik 2. Treguesi i besimit në industri

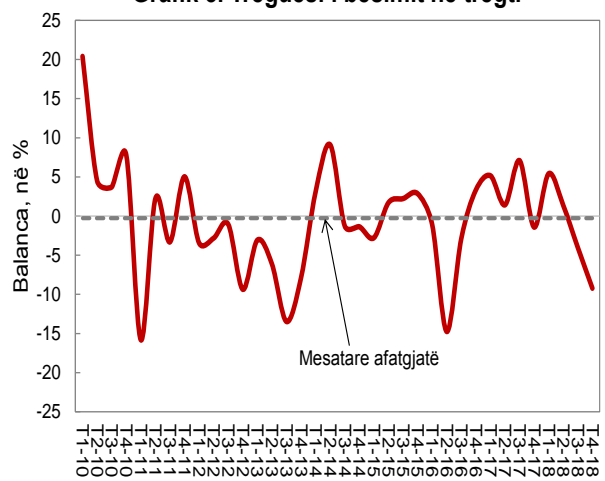
Grafik 3. Treguesi i besimit në ndërtim

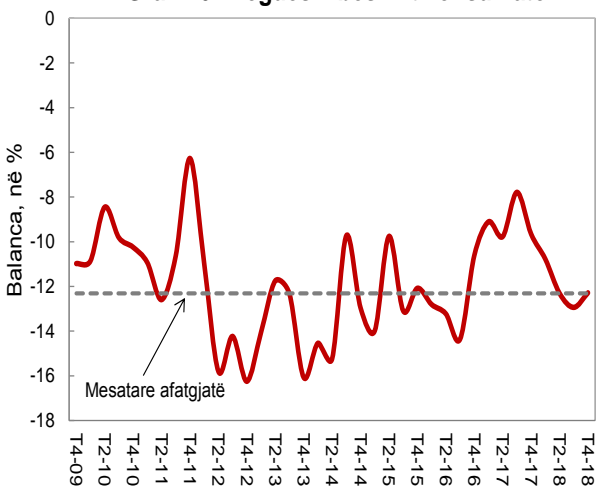
Grafik 4. Treguesi i besimit në shërbime

Grafik 5. Treguesi i besimit në tregti

Grafik 6. Treguesi i besimit konsumator

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

Tabelë 1. Treguesit e besimit sipas sektorëve*

	Vlerat			2017		2018				Situata aktuale	
	min	mes	max	T3	T4	T1	T2	T3	T4	Konjunkturale**	Strukturore***
Industri	-26.4	-7.4	4.8	2.3	0.1	1.9	-1.6	-1.0	-1.3	↓	+
Ndërtim	-47.6	-25.2	-5.5	-17.7	-30.0	-31.5	-33.3	-33.3	-28.2	↑	-
Shërbime	-20.9	2.1	26.9	11.4	16.1	20.3	10.4	7.1	3.7	↓	+
Tregti	-15.8	-0.3	20.4	7.1	-1.4	5.4	1.4	-4.0	-9.2	↓	--
Konsumator	-19.0	-12.3	-6.3	-7.8	-9.7	-10.8	-12.3	-12.9	-12.3	↑	+

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

*) Treguesit janë llogaritur nga balanca të rregulluara për sezonalitet, me përjashtim të balancës së pritjeve për punësimin në tremujorin e ardhshëm në sektorin e tregtisë, e cila nuk shfaq sezonalitet. Balancat minimale, mesatare dhe maksimale, janë të llogaritura duke filluar prej: T2-2002, për treguesit e besimit në industri dhe ndërtim; T4-2002, për treguesit e besimit në shërbime; T1-2010, për treguesin e besimit në tregti; dhe T2-2003, për treguesin e besimit konsumator.

***) Situata krahasuar me tremujorin e mëparshëm.

****) Situata për secilin tregues konsiderohet: shumë e kënaqshme (++) kur treguesi është më shumë se 1 devijim standard më i lartë se mesatarja; e kënaqshme (+) kur treguesi është më pak se 1 devijim standard më i lartë se mesatarja; e pakënaqshme (-) kur treguesi është më pak se 1 devijim standard më i ulët se mesatarja; dhe shumë e pakënaqshme (--) kur treguesi është më shumë se 1 devijim standard më i ulët se mesatarja.

Tabelë 2. Balancat kryesore të sektorëve të ekonomisë (në pikë përqindje)

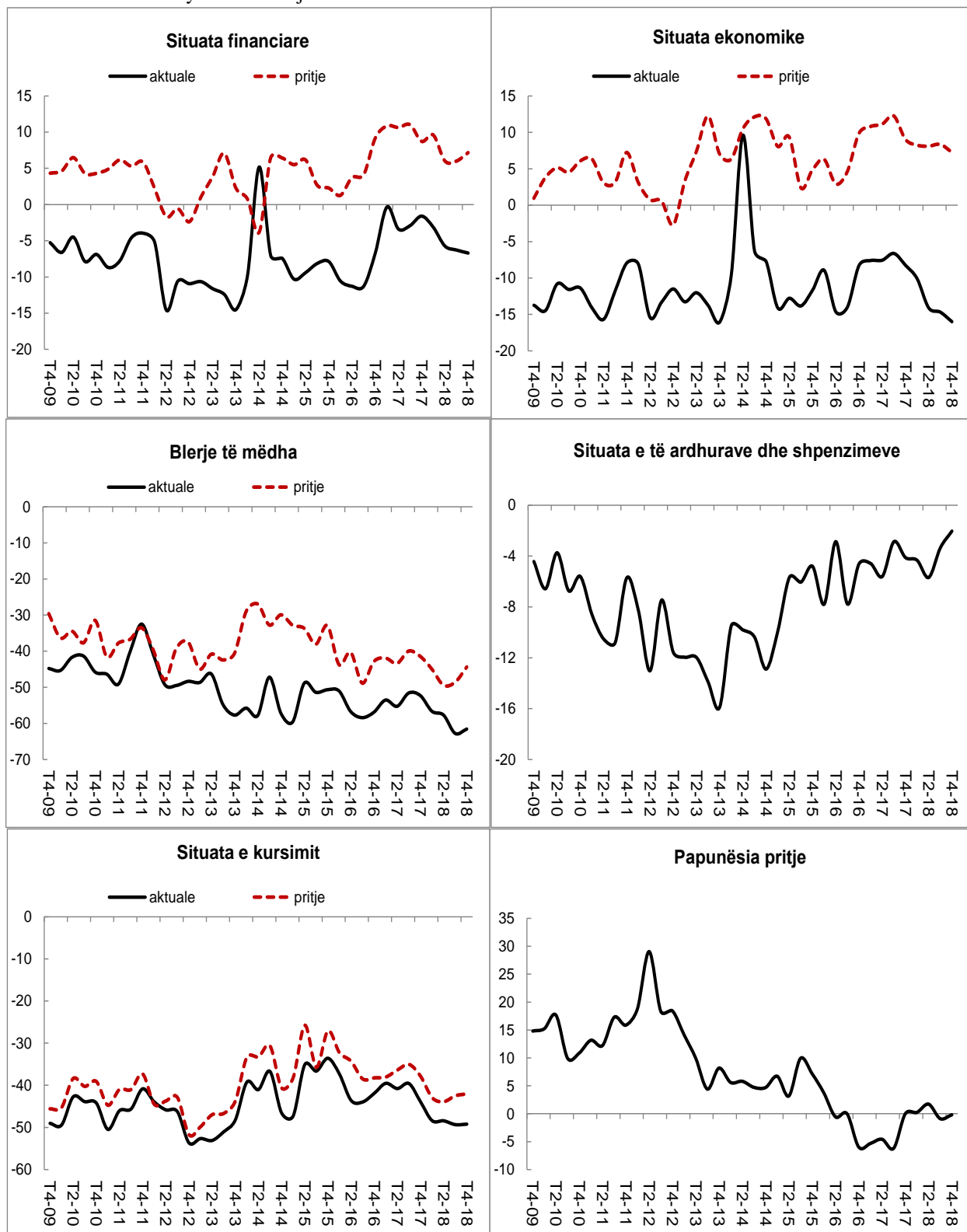
	2016	2017				2018			
	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4
INDUSTRIA									
Prodhimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBI-së)	-1.4	11.2	15.1	11.5	13.0	15.3	8.3	11.6	0.3
Kontratat porositëse (pyetja 2, komponent i TBI-së)	-18.5	-12.3	-4.5	-6.5	-11.8	-11.7	-13.5	-11.6	-10.0
Inventari i produkteve të përfunduara (pyetja 4, komponent i TBI-së)	-8.4	-0.7	-1.1	-1.9	0.7	-2.2	-0.6	3.1	-5.9
Kontratat porositëse nga eksportet (pyetja 3)	-11.9	-11.4	-8.6	-4.3	-10.4	-4.8	-9.2	-11.0	-8.5
Prodhimi pritje (pyetja 5)	28.9	34.7	37.1	32.4	33.4	33.0	28.3	30.9	42.0
Çmimet e produkteve pritje (pyetja 6)*	-3.4	3.4	5.2	0.1	2.0	5.0	3.9	2.8	4.4
Punësimi pritje (pyetja 7)	-0.3	13.8	13.4	16.5	11.9	12.8	9.7	9.2	13.7
Gjendja financiare (pyetja 17)	4.4	17.6	20.6	8.3	17.1	16.2	8.9	10.2	4.0
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 13)	69.3	74.5	74.2	73.6	73.0	74.7	73.8	74.8	75.8
NDËRTIMI									
Aktiviteti ndërtues gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBN-së)	-10.0	-7.4	-7.4	2.6	-13.2	-12.7	-13.0	-16.3	-10.1
Kontratat porositëse (pyetja 3, komponent i TBN-së)	-51.1	-43.0	-39.1	-38.1	-46.8	-50.2	-53.7	-50.4	-46.3
Punësimi pritje (pyetja 4)	-4.1	7.7	11.8	11.8	7.3	0.0	3.2	6.6	6.1
Çmimet pritje (pyetja 5)*	-7.3	-1.7	-1.2	-7.1	-5.4	-3.6	0.8	0.4	-9.0
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 7)	59.3	61.9	63.2	62.1	59.6	62.7	60.1	60.2	62.4
Punësimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 8)	-5.7	-3.6	1.5	-1.4	0.0	-4.7	-17.9	-2.7	-7.4
Gjendja financiare (pyetja 9)	-15.8	-13.1	-8.2	-10.5	-6.3	-12.2	-16.1	-16.2	-14.6

SHËRBIME									
Ecuria e biznesit gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBSH-së)	18.1	25.6	11.8	10.5	17.8	17.6	14.0	9.3	6.2
Kërkesa gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 2, komponent i TBSH-së)	15.4	28.2	13.8	12.3	14.5	23.1	6.9	4.9	1.3
Kërkesa pritje (pyetja 3)	33.0	22.2	26.1	34.4	35.5	34.4	29.8	31.1	26.3
Punësimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 4)	7.7	7.4	5.1	3.0	7.5	6.9	6.8	-4.0	3.4
Punësimi pritje (pyetja 5)	10.8	5.8	9.9	12.4	10.4	9.7	7.6	6.1	8.4
Çmimet pritje (pyetja 6)*	4.4	-0.2	2.6	0.0	-1.5	-1.4	3.4	0.4	1.8
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 9)	78.8	78.1	72.3	72.9	71.2	75.2	75.1	75.6	71.0
Gjendja financiare (pyetja 10)	18.2	28.0	7.8	9.3	18.1	12.1	4.9	7.7	11.5
TREGTIA									
Ecuria e biznesit gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBT-së)	3.1	6.0	1.5	9.2	-4.6	2.4	1.0	-7.5	-11.9
Punësimi pritje (pyetja 5, komponent i TBT-së)*	3.6	4.3	1.3	4.9	1.8	8.4	1.7	-0.5	-6.6
Ecuria e biznesit pritje (pyetja 4)	18.5	20.0	46.0	28.2	39.0	29.1	29.8	28.7	18.1
Çmimet pritje (pyetja 6)*	1.7	0.7	-6.0	0.5	-0.6	-1.0	5.0	0.8	-5.7
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 8) *	72.1	69.6	70.0	70.5	68.9	69.9	72.6	71.2	75.2
Gjendja financiare (pyetja 9)	-4.7	7.7	-3.6	4.8	0.2	-2.3	-3.8	-2.4	-6.9
Punësimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 10)*	0.3	-0.5	2.0	-1.9	1.0	-4.0	-2.9	2.3	-6.6
KONSUMATORI									
Situata financiare pritje (pyetja 2, komponent i TBK-së)	9.2	10.9	10.7	11.0	8.7	9.6	6.0	6.0	7.2
Situata ekonomike pritje (pyetja 4, komponent i TBK-së)	9.9	10.8	11.1	12.3	9.0	8.2	8.1	8.4	7.3
Blerjet e mëdha aktuale (pyetja 8, komponent i TBK-së)	-56.9	-53.5	-55.3	-51.6	-52.3	-56.6	-57.7	-62.8	-61.6
Gjendja aktuale financiare (pyetja 12, komponent i TBK-së)	-4.6	-4.6	-5.6	-2.9	-4.1	-4.3	-5.7	-3.4	-2.0
Situata financiare gjatë dymbëdhjetë muajve të kaluar (pyetja 1)	-6.7	-0.3	-3.4	-2.9	-1.6	-3.1	-5.7	-6.3	-6.7
Situata ekonomike aktuale (pyetja 3)	-8.3	-7.6	-7.6	-6.6	-8.2	-10.1	-14.1	-14.7	-16.0
Çmimet pritje (pyetja 6)	-19.2	-14.6	-19.5	-19.6	-17.3	-16.2	-15.9	-18.9	-17.2
Papunësia pritje (pyetja 7)	-6.0	-5.3	-4.6	-6.2	0.0	0.2	1.7	-0.9	-0.2
Blerjet e mëdha pritje (pyetja 9)*	-42.8	-41.9	-43.3	-39.9	-41.4	-45.0	-49.4	-48.6	-44.3
Kursimi aktual (pyetja 10)*	-41.9	-39.5	-40.8	-39.6	-43.9	-48.4	-48.4	-49.3	-49.2
Kursimi pritje (pyetja 11)*	-38.3	-38.1	-36.4	-35.1	-37.9	-43.0	-43.9	-42.5	-42.1

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

*Balancat nuk shfaqin sezonalitet dhe si të tilla janë të parregulluara sa i takon atij.

Grafik 7. Balancat kryesore të Vrojtimeve të Besimit të Konsumatorit

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

Aneks

Shpjegime metodologjike

Balanca është treguesi që përdoret më shpesh për agregimin e të dhënave cilësore nga vrojtimet. Ajo llogaritet si diferencë midis përqindjes së përgjigjeve pozitive dhe përqindjes së përgjigjeve negative. Balanca shprehet në pikë përqindje.

Treguesi i Besimit (TB) ndërtohet për çdo sektor dhe llogaritet si mesatare e thjeshtë e balancave të rregulluara sezonalisht, të treguesve të cilët kanë korrelacionin më të lartë me serinë e referencës (serinë e të dhënave reale të ekonomisë).

Treguesi i Ndjesisë Ekonomike (TNE) ndërtohet duke u bazuar në të njëjtat balanca që përdoren për ndërtimin e TB-ve për secilin sektor (industri, ndërtim, shërbime, tregti dhe konsumatorë), duke synuar të kapë aktivitetin e ekonomisë në vend. Para agregimit të TNE-së, këto balanca standardizohen dhe peshohen.